

Голас Рафзімы

Выданне 1973 г.
№ 15 (1277)
КРАСАВІК 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

«Паўлінка» ў пастаноўцы самадзейных артыстаў Пінскага народнага тэатра.

Фота В. ДУБІНКІ.

АРТЫСТ НАРОДНАГА ТЭАТРА

Маладая башкірская жанчына ў час вайны трапіла ў фашысцкую няволю. Сэрца рвалася туды, дзе засталася магіла мужа, які загінуў, абараняючы Рафзіму, туды, дзе чакала маці маленькая Айгуль. Першыя ўцёкі скончыліся няўдала: Зюльхабіру злавілі, доўга катавалі, а на руцэ выпалілі таўро. Няўдача напаткала яе і ў другі раз, на цэле жанчыны з'явілася яшчэ адно таўро. Але няволя была страшней за пакуты, страшней за смерць. На трэці раз ёй удалося вырвацца з лагера. Іх было трое — знясіленых, галодных. Выжыла толькі Зюльхабіра. Яе, непрытомную, знайшоў на дарозе млынар-італьянец. Схаваў, выхадзіў. І яна засталася з ім, стала яго жонкай, нарадзіла яму сына і дачку.

добрый людзі, яны любяць яе, клопоцяцца аб ёй, але хто можа замяніць маці... Айгуль шукае яе, нават пасылае пісьмо ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый. І маці прыязджае разам з мужам сінёрам Карлам Пікію, прыязджае, каб забраць у Мілан сваю старэйшую дачку. Як складзецца далейшы лёс Айгуль? Няўжо паедзе яна ў Італію, няўжо пакіне дзядзьку, што вырасціў яе, і свайго вернага сябра Рычарда Галіна?..

Напружанае чаканне ахоплівае глядзельную залу. Усе позіркі скіраваны на сцэну, дзе разгортваецца дзея рамантычнай драмы башкірскага пісьменніка Мустая Карыма «Краіна Айгуль». Глядач пакутуе разам з Зюльхабірай, якая ўсклікае: «Зямля родная, хіба я думала, што еду на мукі?». Ён згаджаецца з яе даўнейшымі сяброўкамі, простымі сялянкамі, якія шкадуюць жонку ба-

гатага італьянца: «Чужына горам засеяна». І радуецца разшэнню Айгуль не пакідаць родны край.

Закрываецца заслона, а бясконцыя воплескі зноў і зноў выклікаюць на сцэну артыстаў народнага тэатра Мазырскага палаца культуры. Слёзы стаяць у вачах Людмілы Ліхавец, студэнткі педінстытута. Яна ўсё яшчэ Айгуль, якая толькі што развіталася назаўсёды са свайой маці. Патрэбен час, каб і Зюльхабіра зноў стала Верай Казлоўскай, выхавальніцай дзіцячага дома. Шчасліва ўсміхаецца са сцэны рэжысёр народнага тэатра, заслужаны дзеяч культуры БССР Міхаіл Колас: сталічныя глядачы добра прынялі спектакль. Вялікая праца, укладзеная рэжысёрам, дала выдатны плён. М. Колас ездзіў у Башкірыю, вывучаў нацыянальную вопратку, запісаў музыку башкірскага кампазіта-

ра Тагіра Карымава, сустракаўся з аўтарам «Краіны Айгуль».

Журы дэкады самадзейнага тэатральнага мастацтва Беларусі, дзе паказвалі свой спектакль мазыране, адзначыла іх работу дыпламам першай ступені. У дэкадзе прынялі ўдзел 12 народных тэатраў — пераможцаў фестывалю самадзейнага мастацтва рэспублікі, прысвечанага 50-годдзю ўтварэння СССР. 3 000 драматычных калектываў, у іх ліку 49 народных тэатраў, змагаліся за права выступіць у фінальным паказе на сцэне Тэатра юнага глядача, якая на працягу васьмі дзён была аддадзена ў распараджэнне самадзейных артыстаў. Два народныя тэатры — оперная студыя Мінскага палаца культуры прафсаюзаў і тэатр мімікі і жэста Беларускага таварыства глухых — паказвалі свае работы на ўласных сцэнах.

Сем дыпламаў першай ступені, чатыры другой і адзін трэцяй, якія прысудзіла журы, сведчаць аб высокім мастацкім узроўні, які прадеманстравалі самадзейныя калектывы. Нават просты пералік аўтараў, чые творы былі прадстаўлены на аглядзе, мог засведчыць здольнасць народных тэатраў вырашаць самыя складаныя мастацкія пытанні.

Драму Я. Коласа «Вайна вайне» паказаў народны тэатр Палаца культуры Мінскага трактарнага завода. Яшчэ адзін сталічны калектыв — народны тэатр Палаца культуры Белсаўпрофа паставіў спектакль па п'есе А. Астроўскага «Лес». Слоніўскі народны тэатр прывёз на дэкаду драму У. Галубка «Ганка». Камедыю А. Арбузава «Шасцёра любімых» паказаў народны тэатр Палаца

[Заканчэнне на 2-й стар.]

СЯРОД калматых елак і соснаў раскінуўся велізарны катлаван. У сярэдзіне яго дзелавіта гудуць бульдозеры, а па краях узмахваюць каўшамі магутныя экскаватары, да якіх адзін за адным пад'язджаюць 12-тонныя КРАЗы і хуткія МАЗы. Гараць кастры...

Гранітны, у хуткім часе прыме навалельцаў. Цяпер у ім вядуцца аддзелачныя работы. Сёлета будуць заселены яшчэ тры пяціпавярховыя шматкватэрныя дамы. Кіпіць работа і на прамысловай пляцоўцы... Мой субясіднік, дырэктар драбляна-сартавальнага заводу Іван Рудэнка ўжо нават бацьчы прадпрыемства.

наў. Але ўсё гэта ў будучым. Сёння ж будоўля жыве сваім напружаным жыццём. У асноўнай траншэі ў разгары ўскрышныя работы. Цяпер яе глыбіня складае амаль чатыры метры. Трэба пераадолець яшчэ тры метры, а там — першы пласт граніту, які знаходзіцца ў адной частцы траншэі на сяміметровай глыбіні.

Станцыя Гранітнай яшчэ

НАРАДЖАЕЦЦА ГОРАД ГРАНІТНЫ

кар'ер і драбляна-сартавальны завод пад Мікашэвічамі. Тут, кіламетры чатыры ад былога раённага цэнтры, прырода схавала свой скарб — магутны пласт граніту таўшчынёй больш за 90 метраў.

Год назад, у марозны студзеньскі дзень, на ўскраіне Мікашэвічаў спынілася пяць «Калхід», грузаных зборнымі перасоўнымі домікамі. Неўзабаве на адным з іх з'явілася шыльда «БУ-63 Салігорскага прэста № 3 Міністэрства прамысловага будаўніцтва БССР». Будаўнічому ўпраўленню трэба было весці работы на трох пляцоўках: у кар'еры, на драбляна-сартавальным заводзе, а таксама ўзводзіць горад для здабытчыкаў граніту на 7 тысяч жыхароў.

Гранд'ёзныя планы будаўнікоў ужо часткова ажыццёўлены. Першы пяціпавярховы дом у новым горадзе, які носіць умоўную назву

ён, — здабыча граніту не будзе складаць асаблівых цяжкасцей: паклады яго знаходзяцца блізка ад паверхні зямлі, у некаторых месцах усяго каля сямі метраў, а самы глыбокі пласт размешчаны на глыбіні 40 метраў. Значыць, шахт будаваць не трэба, і каштоўная сыравіна будзе здабывацца адкрытым спосабам.

Іван Уласавіч расказвае, што на заводзе, першая чарга якога ўступіць у строй у 1975 годзе, будзе працаваць звыш дзюж тысяч рабочых, служачых, інжынераў і тэхнікаў, паказвае, дзе размешчана асноўныя цэхі і ўчасткі.

Па сваёй магутнасці Мікашэвіцкі драбляна-сартавальны завод выйдзе на першае месца ў краіне. Ён пачне штогод адгружаць 6 мільёнаў кубаметраў шчыбеню. Кожны дзень з пад'язных пудей пагрузачнага цэха будуць адпраўляцца 800 ваго-

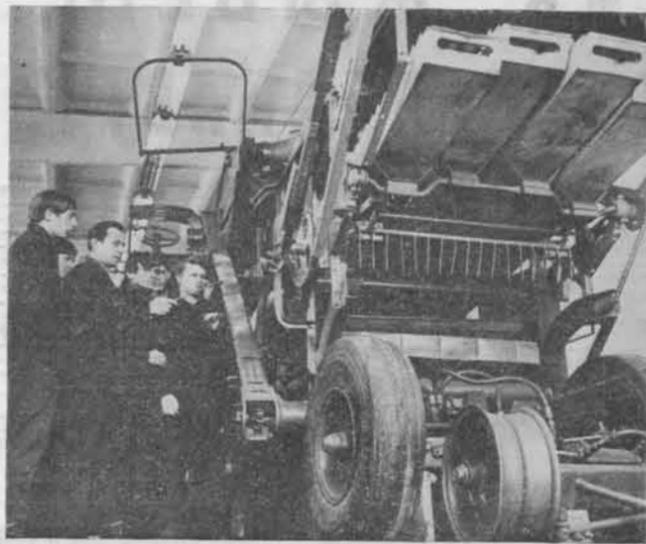
няма на карце. Яна ў чарцяжах.

— Але такая станцыя будзе вось тут, — гаворыць намеснік начальніка будаўнічага ўпраўлення Уладзімір Вінаградаў, паказваючы на велізарную пляцоўку, куды машыны дастаўляюць грунт з траншэі. — Станцыя будзе мець 25 пудей. Пабудавана ўжо дарога, якая злучае кар'ер з новым горадам. Яе даўжыня — 6 700 метраў. 25 тысяч кубічных метраў грымту дастаўлена на будаўніцтва дарогі Мікашэвічы — Сіціца, бо былая праходзіла якраз праз сярэдзіну кар'ера. Вядзецца таксама падсыпка пляцоўкі для будаўніцтва чыгуначнай станцыі Гранітнай.

Увесь грунт перавозіць машыны, якія прыбылі сюды з Салігорска, Брэста і Мінска. Але гэта часова. Ужо прынята рашэнне аб стварэнні ў Мікашэвічах сваёй аўтабазы.

В. ЕРАМНОК.

У БУДУЧЫХ МЕХАНІЗАТАРАЎ

Рэчыцкае сельскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча № 6 за дваццаць гадоў падрыхтавала 11 350 кваліфікаваных механізатараў сельскагаспадарчай вытворчасці. Вучылішча мае добрую вытворчую базу: больш чым 2 600 гектараў зямлі, буйныя жывёлагадоўчыя і свінагадоўчыя фермы, вялікую колькасць сельскагаспадарчай тэхнікі. Тут пабудаваны і добра абсталяваны вучэбна-вытворчыя майстэрні, узведзены новы навучальны корпус. У працэсе тэарэтычнай падрыхтоўкі будучых механізатараў шырока выкарыстоўваюцца тэхнічныя сродкі, уведзена праграмаванае навучанне. НА ЗДЫМКАХ: 1. Заняткі па вучэбным камбайна СК-4А прадводзіць выкладчык П. СКЛЕМА. 2. На занятках у кабінце праграмаванага навучання.

ПА БЯСПЛАТНЫХ ПУЦЁўКАХ

У саўгасе «Багушэўскі» Сenniцкага раёна ўвайшло ў права выдаваць пераможцам спароніцтва бясплатныя пуцёўкі ў санаторыі, дамы адпачынку і ў турыстычныя паездкі па гарадах краіны. Такім чынам штогод многія рабочыя гаспадаркі бясплатна папраўляюць сваё здароўе ў лепшых здраўніцах краіны, цікава адпачываюць.

Летась па такіх пуцёўках у санаторыях лячыліся рабочыя саўгаса жывёлавод Іван Лаўрэнаў, будаўнікі Павел Янчанка і Мікалай Арлоў, трактарыст Уладзімір Круцік, шафёры Васіль Аляксееў і Міхаіл Казлоў, слесар Валянцін Пячкураў і іншыя.

У дамах адпачынку правялі свае водпускі пастух Сяргей Шалуха, конюх Мі-

калай Сідаровіч, качагар Іван Грунтоў, будаўнік Мікалай Кузняцоў. Трактарыстка Ядзвіга Шлык пабывала ў турыстычнай паездцы ў Ленінградзе, інжынер Мікалай Вакар ездзіў у Балгарыю. Вялікая група перадавікоў саўгаснай вытворчасці пабывала на экскурсіі ў Маскве.

А. МАЗУР.

танутся адзіным сродствам непасрэднага разузнавання космоса і планет Сонечнай сістэмы.

Передвижные исследовательские лаборатории — луноходы — послушно следуют командам экипажа, находящегося на расстоянии почти в 400 тысяч километров. Но прежде ученым надо было создать комплексную систему автоматизированного управления на основе информации, передаваемой с борта лунохода на Землю.

Примером комплексного исследования космического пространства с непосредственным участием человека явился уникальный эксперимент, выполненный с помощью первой научной орбитальной станции «Салют». Он в полной мере раскрыл возможности человека, находящегося на борту орбитальной станции, оборудованной разнообразными системами, приборами с автоматизированным дистанционным и ручным управлением.

Каковы же перспективы развития космонавтики и использования ее достижений во имя человека?

Остановимся лишь на некоторых задачах, связанных с развитием автоматических средств управления.

На повестке дня создание комплексной автоматизированной системы обработки научной информации, получаемой со спутников, при которой результаты экспери-

мента сразу представляются в виде, удобном для исследователя. При этом возможна предварительная обработка данных на борту космического аппарата, что позволит более рационально использовать радиоканалы передачи информации на Землю. Применение ЭВМ открывает возможности не только пассивной регистрации получаемых данных, но и активного управления экспериментом в зависимости от его результатов.

Сложнейшие задачи ставит перед специалистами в области управления проблема создания планетоходов. Не говоря о трудностях разработки автоматических систем высокой надежности для суровых условий космоса, сам процесс управления таким аппаратом требует совершенно нового подхода. Громадное расстояние даже до ближайших планет приводит к запаздыванию передачи сигналов. Это практически исключает непосредственное дистанционное управление планетоходом и требует новых решений, например создания автоматизированных систем, способных определенное время работать в автономном режиме и получать лишь задания и периодические коррекции с наземных центров управления. Если в задачу таких аппаратов включить еще и выполнение тех или иных операций на поверхности планеты (например, взятие и ана-

лиз грунта или перемещение в условиях сложного рельефа), то встанет вопрос о создании автоматизированных роботов, наделенных элементами искусственного интеллекта.

Такие аппараты будут представлять собой многоуровневые иерархические системы, периодически получающие команды управления в виде частных целей и конкретных задач — определенных экспериментов, а их реализация осуществляется самостоятельно. Научная информация будет поступать с борта таких аппаратов в предварительно обработанном виде.

Специалистам в области навигации предстоит немало поработать, чтобы обеспечить перемещение планетоходов, так же как и луноходов, по невидимой с Земли части поверхности планеты или Луны.

Интересные перспективы открывает применение различных космических комплексов, например комбинированных систем, состоящих из автоматических станций типа «Луна-16», «Луна-20» и луноходов. Они могли бы собирать образцы лунного грунта с разных участков Луны, доставлять их к месту старта ракеты «Луна-Земля» и помещать вместе с материалами других экспериментов в возвращаемый контейнер этой ракеты. Такие же, но во много раз более

трудные задачи возникнут и при исследовании планет Солнечной системы.

Одним из важнейших направлений развития космонавтики является создание долговременных пилотируемых орбитальных станций. Присутствие на борту экипажа не только не уменьшает роль автоматических средств, а, наоборот, увеличивает. Ведь в их задачу входит поддержание с высокой надежностью нормальных условий жизнеобеспечения космонавтов, ориентацию, стабилизацию и маневрирование станций как в режиме ручного, так и автоматического управления.

В перспективе станет актуальным создание специальных автоматизированных телеуправляемых беспилотных или пилотируемых станций обслуживания, предназначенных как для ремонта, замены отдельных блоков, смены кассет с записью научной информации исследовательских спутников и спутников народнохозяйственного назначения, так и для внешнего обслуживания долговременных орбитальных станций.

Такие станции обслуживания должны быть оснащены манипуляторами для выполнения различных операций в космосе, автоматическими устройствами и средствами вычислительной техники. Эти системы должны выполнять многообразные функции станций обслуживания как

при дистанционном управлении ими, например с борта долговременной орбитальной станции, так и непосредственно человеком, находящимся в кабине. Станции обслуживания будут в полной мере кибернетическими устройствами в самом широком смысле этого слова.

В более далекой перспективе они смогут выполнять различные монтажные операции по сборке крупных орбитальных станций на орбите и сварке их корпусов из рулонных листовых материалов, доставляемых отдельными ракетами-носителями. Станции могли бы использоваться и для монтажа больших антенн орбитальных радиотелескопов и выполнения других операций в космосе.

Не будет преувеличением сказать, что в скором времени начнется лавинообразный процесс, при котором новые и все более сложные проблемы космических исследований и освоения космоса будут ставиться все более трудные задачи перед автоматическими системами. Прогресс их развития и совершенствование средств радиоэлектронной, вычислительной и лазерной техники откроют новые горизонты в освоении космоса и использовании космической техники в мирных целях.

Борис ПЕТРОВ,
академик.
АПН.

ЯК ЖЫВЕШ, ІВАН АДАМАВІЧ?

З Уругвая ў рэдакцыю прыйшло пісьмо ад нашага земляка Фёдара Леванюка. Ён пісаў, што ў брашуры Л. Прокшы «Візітная картка народа» сустрэў імя свайго знаёмага Івана Мікалайчыка, з якім калісьці разам працаваў у культурным цэнтры імя Максіма Горкага. «Іван паехаў на Радзіму, — пісаў Леванюк, — і больш я пра яго нічога не чуў, пакуль не прачытаў у брашуры, што ён жыве ў Пінску. А вельмі хацелася б даведацца, як склаўся яго далейшы лёс».

Наш карэспандэнт пабываў у Пінску, сустрэўся з былым эмігрантам.

Іван Мікалайчык выглядае маладзей за свае шэсцьдзесят гакам. У яго строгі, з правільнымі рысамі твар. Нетаропкія, дакладныя рухі. І гаворыць ён спакойна, быццам уважваючы кожнае слова.

— Як хутка час ляціць, — уздыхае Іван Адамавіч. — Здаецца, зусім нядаўна вярнуўся на Радзіму, а ўжо амаль дваццаць гадоў прайшло. Як жыву? Ды як усе. Ажаніўся, дачку выгадаваў. Працыю сталаром.

Што мае чалавек на ўвазе, калі гаворыць «жыву, як усе»? Можна матэрыяльны бок жыцця? Напэўна так, але ж і не толькі гэта. Урэшце, людзі маюць розныя спецыяльнасці, заробак, таму і дабрабыт у іх неаднолькавы. Значыць, ёсць за гэтымі словамі нейкі іншы, больш глыбокі сэнс. Які?

Незадоўга да майго прыезду Мікалайчык прыхварэў. Урачы параілі легчы ў бальніцу.

— У першы ж дзень мяне наведалі сябры з цэха, — з цеплынёй у голасе расказваў ён. — І пакуль ляжаў, увесь час хто-небудзь заходзіў.

Кожнаму чалавеку лёсам у поўнай меры адпушчана і добрае і благое. Так было і ў жыцці старога эмігранта.

— Вось што я вам хачу сказаць, — гаварыў Іван Адамавіч. — Самае дарагое не грошы, не аўтамабіль, што стаіць ля дома, не шматпакаёвая кватэра. Цаніць трэба душэўнае цяпло

людзей, сярод якіх жывеш. Менавіта гэтага багацця не хапала на чужыне. Там людзі жывуць адасоблена. Ведаецца, нават нацыянальнасць чалавека мае ўплыў на яго лёс.

А на Радзіме побач з былым эмігрантам жывуць і працуюць беларусы, рускія, украінцы, яўрэі. І ніколі не прыкмячаў ён, каб яны чым-небудзь адрозніваліся адзін ад аднаго.

— І такія адносіны не толькі паміж нашымі савецкімі людзьмі, — працягваў Мікалайчык. — У нас на дрэвапрацоўчым аб'яднанні цяпер праходзяць практыку спецыялісты з Гвінеі. Бачылі б вы, з якой цеплынёй сустрэлі тут гэтых афрыканскіх юнакоў! Рабочыя дапамагаюць ім, перадаюць свой вопыт.

Гаварыў Іван Адамавіч павольна, беларускія словы вымаўляў з мяккім украінскім акцэнтам. Я слухаў яго і нават крыху здзівіўся, як гэты не вельмі пісьменны чалавек правільна разумее і тлумачыць прыныцы нашага жыцця.

— Заўважце, не кожны, хто прыязджае на Радзіму пасля доўгіх год блукання, можа адразу прызвычаіцца да новых абставін, да незнаёмага ўкладу жыцця, — дзяліўся думкамі Іван Адамавіч. — На гэта патрэбна час. А я пам'янаю, як некаторыя з тых, што прыехалі разам са мной, неўзабаве вярнуліся назад. Мой знаёмы Міхаіл Лемяшэўскі таксама паехаў ва Уруг-

вай. А нядаўна я сустрэў яго сваяка Качаноўскага. Гаворыць, што збіраецца Міхаіл зноў вярнуцца ў Беларусь. Шкада чалавека. Не разбраўся адразу, што да чаго.

Мікалайчык уздыхнуў, спачваючы свайму былому сябру, потым працягваў:

— І то сказаць — час тады быў нялёгка. Пасля вайны прайшло якіх дзевяць гадоў. А сустрэлі нас добрабычліва: далі кватэры, работу. Я пайшоў на фабрыку мэблі. Працаваў, не ленаваўся. Быў бригадзірам. Прывоілі мне званне ўдарніка камуністычнай працы. Памятаю сход у гарадскім доме культуры.

Урачыстасць была, як на свята! Прышлі ўсе рабочыя. Лепшых у прэзідыуме разам з дырэктарам і інжынерамі пасадзілі. І пра мяне добрае слова сказалі. Даўно гэта было, але дагэтуль помню.

Я слухаў расказ Мікалайчыка і нагадаў пісьмо нашага земляка Боўтуца, які жыве ў Англіі. Ён пісаў, што шмат год працуе на фабрыцы, а гаспадара так ніколі і не бачыў.

— Ці вось яшчэ такі выпадак, — успамінаў Мікалайчык. — Я толькі прыйшоў на фабрыку, і тут якраз атрымалі новую

драўніну. Матэрыял добры, але з характарам: зробленыя з яго дзверкі да шафаў пачалі выгінацца. Падыходзіць аднойчы да мяне майстар і кажа: «Можаты, Іван Адамавіч, ведаеш, у чым справа?» Памятаю, я тады вельмі здзівіўся: сам майстар звяртаецца да мяне, простага рабочага, за парадай. Прыкінуў я так і гэтак, успомніў, што калісьці працаваў з падобным сортам дрэва, і знайшоў выйсце. Гэта была мая першая рацыяналізатарская прапанова. За яе я атрымаў тады дзвесце пяцьдзесят рублёў.

Цяпер у сям'і Івана Адамавіча рыхтуюцца да вялікага свята. Адае ён замуж дачку. Хутка высьле. Жаніх — добры хлопец, вучыцца на будаўніка.

— Ды і мая Люда — дзеўка хоць куды, — усміхнуўся Іван Адамавіч. — Скончыла дзесцігодку, пасля курсы сакратароў-машыністак. І месца ўжо знайшла. Эх, каб Леванюк і іншыя мае сябры з Уругвая пабывалі на вяселлі, паглядзелі, парадаваліся б разам са мной! І вы прыязджайце. Будзем вельмі рады.

У. МЯЛЕШКА.

НА ЗДЫМКУ: ІВАН МІКАЛАЙЧЫК.

ЧАЎНЫ

Я быў тады яшчэ юнак,
Як сеў у човен падарожжа
Вясновай раніцай прыгожай,
Калі цвіце на градах мак.

У хвалях свету не відно —
Вятры такое завярнулі:
Адны чаўны вады хлябнулі,
Другія бухнулі на дно.

Я буру вытрымаў ледзь-ледзь...
Хістаў на хвалях мяне многа
Разбіты човен паўжывога,
Зубамі шчэрылася смерць.

Рука ўзімалася дарма,
Каб з твару кроў і пот
абцерці...
Усе чаўны плывуць да смерці,
Другога выхаду няма.

Звярнуўся да дзеда ўнучак
Са скаргаю надта балючай:
— Старэйшы маленькага

чубіць...
Я вельмі дарослым хачу быць.
— А я маладзейшым быць

мару,
Узросту б твайго гадоў пару.
Гады тваю здзейсніць надзею,
А людзі хіба маладзейць?
Акрылены праўдай такою,
Прынік ён да дзеда шчакою.

Дарогі, цяжкія дарогі,
Хто горыч тваю абміне!
У думках зайздросціў я

многім,
Зайздросцілі іншыя мне.

Пачуцці падчас загавораць
І сэрца скрываюць знарок.
Свяцілі мне сонца і зоры —
Нябеснае сіні вянок.

Вялічча вяршынь не адчуеш,
Дык мудрасць падкажа

сама:
Без мукаў жыццё не існуе,
Без гора і шчасця няма.

Не ведаю, як яшчэ многа
Наперад пад сонцам прайду.
З людзьмі я дзяліў па дарогах
І радасць сваю і бяду.

Уладзімір КЛІШЭВІЧ.
ЗША.

На прасторах Родины

На берагах Даугавы строіцца Рижская ГЭС — пусковой объект девятой пятилетки. На сооружеении его трудятся представители более двадцати национальностей Советского Союза. Материалы и оборудование для станции поставляют 25 предприятий страны. НА СНИМКЕ: шоферы (слева направо) литовец Бронислав РАУЦКИС, русский Иван ПОТЕШКИН и грузин Сергей ДЖОДЖУА.

Ленинградский дворец пионеров имени Жданова — один из старейших в стране. Он был открыт в 1937 году в бывшем царском дворце на Фонтанке. Во дворце 20 клубов, среди них — юношеский автоклуб, клуб юных геологов, литературный клуб «Держание» и другие. НА СНИМКЕ: советский летчик-космонавт Владимир ШАТАЛОВ в гостях у членов клуба юных космонавтов Ленинградского дворца пионеров.

У ПАЛЯХ І НА РЭАКТАРАХ

Трывалыя вузы добрасуседскага супрацоўніцтва звязваюць Польшкую Народную Рэспубліку з Савецкай Беларуссю. На долю ПНР прыпадае сёмай частка агульнага аб'ёму экспартных паставак БССР. У асноўным гэта машыны і абсталяванне, нафтапрадукты і хімічныя ўгнаенні, аўтамабілі і радыёпрыборы. У сваю чаргу Польшча пастаўляе ў Беларусь тавары народнага спажывання, комплекснае абсталяванне для прадпрыемстваў харчовай і дрэвапрацоўчай прамысловасці, вырабы хімічных вытворчасцей. У апошні час найбольш характэрнай рысай знешнеэканамічных сувязей паміж рэспублікамі становіцца мацнеючае супрацоўніцтва ў галіне навуковых даследаванняў. Аб асаблівасцях творчых кантактаў польскіх і беларускіх вучоных у інтэрв'ю журналісту Вячаславу ХАДАСОУСКАМУ расказвае намеснік старшыні Дзяржплана БССР па навуцы Леў МЯТЛІЦКІ.

— Вядома, што высокая інтэнсіўнасць беларуска-польскіх эканамічных сувязей у многім выклікана геаграфічнай блізкасцю нашых рэспублік. Ці сказваецца гэта акалічнасць на характары навуковых кантактаў?

— Блізкім суседзям заўсёды лягчэй знайсці агульныя інтарэсы. Ну, а калі гаварыць сур'ёзна, то гістарычная, культурная і этнаграфічная блізкасць нашых народаў у многім падказалі тэмы даследаванняў, над якімі цяпер сумесна працуюць польскія і беларускія вучоныя. Таму самыя ажыўленыя сувязі існуюць менавіта паміж вучонымі — гісторыкамі, мастацтвазнаўцамі, фалькларыстамі, літаратуразнаўцамі, этнографамі.

У Інстытуце гісторыі АН БССР, напрыклад, створана аддзяленне Таварыства савецка-польскай дружбы, старшынёй якога з'яўляецца акадэмік І. Краўчанка. Аддзяленне падтрымлівае цесныя навуковыя кантакты з Інстытутам гісторыі і Інстытутам польска-савецкіх адносін Польскай акадэміі навук (ПАН), з гістарычным інстытутам Лодзінскага ўніверсі-

тэта імя А. Міцкевіча, Ваенна-гістарычным інстытутам ПНР, Мазавецкім цэнтрам навуковых даследаванняў, Беластоцкім грамадска-культурным таварыствам, Плоцкім навуковым таварыствам, Інстытутам гісторыі Варшаўскага ўніверсітэта...

Сумесны ўдзел у канферэнцыях і сімпозіумах, работа ў архівах і бібліятэках абедзвюх рэспублік, частыя камандзіроўкі і абмен навуковымі публікацыямі — вось звычайныя формы гэтых кантактаў.

— Напэўна, тэмы сумесных работ, у асноўным, датычаць нашага далёкага мінулага?

— Якраз наадварот, вучоным пільную ўвагу звяртаюць на вывучэнне гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і пасляваеннага перыяду польска-савецкіх адносін.

Так, напрыклад, Інстытутам гісторыі АН БССР сумесна з Ваенна-гістарычным інстытутам ПАН выпушчаны зборнік «Дружба, змацаваная крывёю». Работа прысвечана барацьбе з фашызмам польскіх і беларускіх партызан.

Такія сумесныя работы яшчэ больш збліжаюць нашы дружа-

любныя народы. Між іншым, гэта датычыць і тых даследаванняў, якія не маюць, здавалася б, прамой сувязі з сённяшнім днём. Пры самым цесным садзейнічання польскіх вучоных калектыву супрацоўнікаў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР распрацоўвае цяпер сямітомны «Звод помнікаў гісторыі і культуры БССР». Значэнне гэтай працы для развіцця сучаснай культуры Беларусі цяжка пераацаніць.

— Леў Паўлавіч, а што можна сказаць аб супрацоўніцтве ў тых галінах навукі, якія прынята лічыць галоўнымі рухавікамі навукова-тэхнічнага прагрэсу?

— Шырокія сувязі наладжаны не толькі сярод спецыялістаў гуманітарных навук. У апошні час мы ўсё больш увагі надаём сумесным даследаванням у розных галінах фізікі, матэматыкі, тэхнікі. І тут ужо ёсць нямецка прыкладаў плённага супрацоўніцтва.

— Пачнём з фізікі...

— У гэтых адносінах най-

НИКОЛАЙ Тихонов, поэт и публицист, один из старейших депутатов Верховного Совета СССР. Именно он двадцать два года назад в качестве депутата внес на рассмотрение сессии Верховного Совета проект Закона о защите мира. Он сказал тогда с трибуны Большого Кремлевского дворца:

— В любом цивилизованном государстве действуют законы, карающие за подстрекательство к убийству и призывы к насилию. Почему же остаются безнаказанными призывы к массовому истреблению мужчин и женщин, детей и стариков, раздающиеся со страниц газет и журналов, по радио и в кино в государствах, кичащихся своим «западным образом жизни» и претендующих на звания цивилизованных государств? Почему в любом государстве любой человек, подстрекающий к убийству другого человека, карается со всей строгостью законов, а поджигатель войны, призывающий к нападению на другие страны, к истреблению целых народов, получает полную свободу для высказывания и пропаганды в печати своих чело-веконенавистнических идей?

В устах Тихонова эти слова звучали с особой страстностью и гневом. Все знали: говорил не только депутат высшего органа власти страны, Председатель Советского комитета защиты мира, но и человек, переживший 900 геронических и трагических дней блокады Ленинграда.

— **Что Вы можете сказать сегодня, Николай Семенович, по поводу того знаменательного события 12 марта 1951 года? Чем руководствовались советские парламентарии, принимая Закон о защите мира?**

— Мы, депутаты Верховного Совета, — говорит он, — сделали тогда хорошее дело, приняв закон в ответ на призыв Второго Всемирного конгресса сторонников мира к

парламентам всех стран. При этом мы поступили в традициях своего народа, своего социалистического государства. Вспомните, первым внешнеполитическим актом Советской власти, как известно, был Декрет о мире, подписанный Лениным. С тех пор, то есть с октября 1917 года, Советское государство настойчиво и последовательно отстаивает принцип мирного сосуществования стран с раз-

оружений. Советский Союз — инициатор предложений «О неприменении силы в международных отношениях и запрещении навечно применения ядерного оружия», о созыве Всемирной конференции по разоружению.

Курс на мир — не тактический лозунг, а стратегия Советского Союза и его высшего органа власти — Верхов-

ного Совета СССР. Чем же вызвана такая стратегия? Прежде всего природой нашего социалистического общества. Рабочему или колхознику, врачу или педагогу — словом, обычному советскому человеку война не нужна. Она не сулит ему никаких выгод. Напротив — и в этом советские граждане убедились несколько раз на протяжении полувека, — война несет простым людям только несчастье, гибель близких, разрушения. Вот почему советский народ осуждает войну как способ разрешения международных конфликтов. Мы считаем: только в условиях мирного сосуществования создаются наилучшие возможности и для строительства коммунистического общества и для успешной борьбы за свободу революционных и прогрессивных сил на всей Земле.

В Законе о защите мира от 12 марта 1951 года, проект которого я вносил на рассмотрение, Верховный Совет СССР выразил волю народа:

«1. Считать, что пропаганда войны, в какой бы форме она ни велась, подрывает дело мира, создает угрозу новой войны и является ввиду этого тягчайшим преступлением против человечества.

2. Лиц, виновных в пропаганде войны, предавать суду и судить как тяжких уголовных преступников».

В соответствии с этим законом в уголовные кодексы союзных республик внесены статьи, предусматривающие за пропаганду войны лишение свободы от трех до восьми лет.

— **Николай Семенович, на Ваш взгляд, достиг ли Закон тех целей, которые преследовали советские парламентарии, принимая его?**

— Безусловно, достиг. Впервые, в самый разгар «холодной войны» Верховный Совет СССР показал пример миролюбия парламентам других стран. Во-вторых, принимая закон, высший орган Советской власти раз и навсегда перечеркнул любую возможность пропаганды войны на территории СССР. Как литератор я, например, горд тем, что никто из советских поэтов, писателей, публицистов ни одной своей строчкой не учит ненависти к гражданам других стран, не призывает к войне. Наоборот, наши писатели, поэты, журналисты всем своим творчеством утверждают мир на земле, право на свободную и счастливую жизнь всех народов. То же самое можно смело сказать и о работниках нашего кино, радио, театра, о всех советских людях. Мы строим коммунизм, и потому нам нужен мир. А советский парламент выражает волю всего народа. Этим и определена его долговременная стратегия мира.

Евгений СМИРНОВ.
АПН.

СОВЕТСКИЙ ПАРЛАМЕНТ — ЗА МИР

личным общественным строем.

Вот лишь несколько событий последних лет. В октябре 1971 года подписан важный документ, в четкой форме фиксирующий принцип мирного сосуществования как основу отношений дружбы и сотрудничества между СССР и одной из крупнейших капиталистических держав — Францией. Вскоре после этого — в 1972 году — руководители Советского государства вели переговоры с президентом США по кардинальным международным проблемам. К удовлетворению миллионов простых людей мира подписаны Основы взаимоотношений между СССР и США, соглашения по ограничению стратегических во-

ного Совета СССР. Чем же вызвана такая стратегия? Прежде всего природой нашего социалистического общества. Рабочему или колхознику, врачу или педагогу — словом, обычному советскому человеку война не нужна. Она не сулит ему никаких выгод. Напротив — и в этом советские граждане убедились несколько раз на протяжении полувека, — война несет простым людям только несчастье, гибель близких, разрушения. Вот почему советский народ осуждает войну как способ разрешения международных конфликтов. Мы считаем: только в условиях мирного сосуществования создаются наилучшие возможности и для строительства коммунистического общества и для успешной борьбы за свободу революционных и прогрессивных сил на всей Земле.

Максім БАГДАНОВІЧ

ПЕРАД ПАВОДКАЙ

Праясняецца пагода,
Бо вярнулася вясна.
Усё чакаеш, што прырода
Устрапянецца ада сна.

І пад птушы крык і гоман,
Даўшы хвалям вольны ход,
Прыпадземе бацка Нёман
На хрыбце магутны лёд.

Завіняць жалобна крыгі,
І бурлівая вада
Снег, размокры ў час адлігі,
Змые з луга без сляда.

ВАЧЫМА ЗАРУБЕЖНАЙ ПРЭСЫ

«САКРЭТНАЯ ЗБРОЯ РУСКІХ»

Кантакты ў галіне культуры, спорту і асветы аказваюць добратворны ўплыў на далейшае развіццё савецка-амерыканскіх адносін, садзейнічаюць лепшаму ўзаемаразуменню паміж нашымі народамі.

«КРЫСЧЭН САЙЕНС МОНІТАР», Бастон.

У рускіх ёсць сакрэтная зброя для заваявання сэрцаў амерыканцаў. Гэта Вольга Корбут — мініяцюрная гімнастка, якая пакарыла ўвесь спартыўны свет на Алімпійскіх гульнях у Мюнхене сваёй бяспраўнай спрытнасцю і грацыяй. Цяпер, ужо маючы тры залатыя алімпійскія медалі, Вольга Корбут у 18-дзённай паказальнай выступленні.

Без усякага сумнення, маленькая Вольга і яе сяброўкі, якія выступілі з такім блыскам мінулым летам у Мюнхене, могуць многае зрабіць для стварэння ў амерыканцаў уяўлення аб Савецкім Саюзе. Савецкая каманда выступае разам з амерыканскімі гімнасткамі ў Х'юстане, Буфало, Лос-Анджэлесе, Майамі-Біч, Вашынгтоне і ў заключэнне — у Нью-Йорку, у зале Мэдзісан-сквер-гардэн.

Гэта турнір выразна адлюстроўвае тэндэнцыю да расшырэння савецка-амерыканскіх абменаў. Паводле слоў кіраўнікоў амерыканскай культуры, пасля візіту прэзідэнта Ніксана ў Маскву ў маі мінулага года ў адносінах паміж дзвюма краінамі адчуваецца зусім іншая атмасфера.

Ажыццяўленне гэтага пагаднення аб культурным абмене праходзіць, як паведамляюць, у значна больш спрыяльных умовах, чым калі-небудзь у мінулым.

Спартыўныя абмены, хоць яны і маюць даўнюю традыцыю, здаецца, спрыяюць цяпер сапраўдна бум. Савецкія скакуны з шастом, пераможцы, кідалінікі прыязджалі ў ЗША на лёгкаатлетны матч у закрытым памяшканні [гэты матч, які адбыўся ў Рычмандзе, закончыўся перамогай савецкіх спартсменаў з лікам 146:141. — Рэд.], а амерыканскія весляры, які чакаюць, будучы ўдзельнічаць у спаборніцтвах чэмпіянату Еўропы, які праводзіцца ў жніўні ў Маскве.

Другая перспектыўная галіна супрацоўніцтва — асвета. Савецкі Саюз і ЗША цяпер плануюць першы ў гісторыі дзвюх краін абмен універсітэцкімі выкладчыкамі на тэрмін ад аднаго семестра да поўнага навучальнага года.

Агульны настрой абодвух бакоў сведчыць у карысць расшырэння кантактаў. Савецкі Саюз, на думку амерыканскіх урадавых колаў, імкнецца да ўстанаўлення нармальнага адносін у агульным міжнародным плане, аб чым сведчыць, у прыватнасці, яго рашэнне далучыцца да Жэнеўскай канвенцыі аб аўтарскім праве 1952 года.

Як былі развіваліся падзеі далей, у адным можна быць цалкам упэўненым. Выступленне Вольгі Корбут у Амерыцы — гэта радасць для ўсіх амерыканскіх аматараў спорту. У саставе савецкай гімнастычнай каманды выступаюць таксама алімпійскія чэмпіёнкі Людміла Турышчава і Тамара Лазаковіч.

машынабудаўнічай тэхнікі па праблемах аўтаматызацыі інжынерных работ. Ужо атрыманы першыя станоўчыя вынікі.

Гэта якая тэма даследавання, дзе навука непасрэдна пастаўлена на службу народнай гаспадарцы.

— *А ці ёсць яшчэ падобныя «пункты сутыкнення» навукі і практыкі ў работах польскіх і беларускіх вучоных?*

— Усе даследаванні ў канчатковым выніку маюць велізарнае значэнне для народнай гаспадаркі. Часта цяжка бывае наогул выздзіць «чыстую» або «прыкладную» навуку. Напрыклад, матэматыкі Варшаўскага інстытута матэматычных машын займаюцца падрыхтоўкай матэрыяльнага забеспячэння Азінай сістэмы ЭВМ краін — удзельніц СЭУ. Першая мадэль гэтай серыі камп'ютэраў ЕС-1020 створана нядаўна беларускімі і балгарскімі спецыялістамі. Навука «ўвайшла» ў практыку дзякуючы сумесным намаганням вучоных розных краін.

Або вось яшчэ. Беларускія вучоныя-меліяратары вядуць сумесныя работы з Інстытутам меліярацыі і лугавой гаспадаркі ПНР па праблемах осушэння лугоў.

— *Вы закранулі актуальную сёння тэму аховы прыроды і палляшэння навакольнага асяроддзя. Можна расказаць больш падрабязна аб гэтых і іншых работах?*

— Спецыялісты праектных інстытутаў Беларусі, Украіны і ПНР распрацавалі схему комплекснага выкарыстання і аховы водных і зямельных рэсурсаў у басейне Заходняга Буга. Прад-

угледжана вырашэнне шэрагу важных пытанняў воднагаспадарчага і гідрамелярацыйнага будаўніцтва. Намечана пабудаваць два буйныя вадасховішчы, меліяраваць балоты з наступным іх выкарыстаннем для сельскай гаспадаркі.

Цікава, напэўна, будзе ведаць, што спецыялісты навуковага аддзела паляўніча-запаветнай гаспадаркі «Белавежская пушча» сумесна з польскімі калегамі шмат гадоў праводзяць работы па экалогіі зубраў і ахове рэдкіх жывёлін і раслін гэтага унікальнага кутка прыроды.

— *Якія далейшыя перспектывы супрацоўніцтва паміж польскімі і беларускімі вучонымі?*

Новыя задачы, якія жыццё ставіць перад вучонымі, нараджаюць новыя формы супрацоўніцтва і наадварот — расшыраюць кантакты, часта падказваюць тэмы далейшых даследаванняў. БССР сумесна з ПНР будзе ўдзельнічаць у многіх мерапрыемствах па лініі СЭУ.

Асабліва інтэнсіўна наладжваецца супрацоўніцтва ў новых галінах навукі. Маюцца на ўвазе распрацоўкі па шэрагу праблем тэхнічнай і эканамічнай кібернетыкі, стварэнне аўтаматызаваных сістэм кіравання вытворчасцю і іншых.

Цікавымі ўяўляюцца і перспектывы наладжвання сувязей паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі Беларусі і Польшчы. Гэта дае магчымасць будучым вучоным у самым пачатку творчага шляху ўстанавіць трывалыя кантакты са сваімі зарубежнымі калегамі. А такія сувязі, як даказала практыка, намнога пашыраюць круггляд даследчыкаў.

Больш цікавым мне здаецца вопыт работы Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР і Інстытута ядзерных даследаванняў ПАН, які знаходзіцца ў Сверху, паблізу Варшавы. У гэтых інстытутах вядуцца даследаванні па стварэнню рэактараў на хуткіх нейтронах. Гэта заўтрашні дзень атамных электрастанцый, і наблізіць яго дапамагаюць кантакты паміж польскімі і беларускімі фізікамі.

Беларускія фізікі ездзілі ў Варшаву для азнамлення з метадыкай і вынікамі даследаванняў на крытычных зборках. Гэта своеасаблівыя мадэлі рэактараў, на якіх вывучаюцца фізічныя параметры будучых рэактарных сістэм. Нашы радыёхімікі даўно знаёмы з работамі вучоных кафедры радыяхіміі Варшаўскага ўніверсітэта і Тэхналагічнага інстытута Варшаўскага політэхнічнага інстытута. Іх мэта — вивучэнне фізіка-хімічных метадаў даследаванняў уласцівасцей дысцыпінных газаў, якія з'яўляюцца перспектыўнымі цэпласносьбітамі і рабочымі цэламі атамных электрастанцый вялікай магутнасці.

Намечана рэальная перспектыва афармлення двухбаковага дагавору аб супрацоўніцтве ў гэтай галіне ведаў.

— *Падобныя дагаворы ўжо існуюць?*

— Так. Інстытут тэхнічнай кібернетыкі АН БССР праводзіць сумесныя работы з Інстытутам аўтаматыкі ПАН і Праектна-канструктарскім бюро па развіццю

«ПОПЫТКИ ИМПЕРИАЛИЗМА ПОВЕРНУТЬ ХОД ИСТОРИИ В СВОЮ ПОЛЬЗУ ОБРЕЧЕНЫ НА ПРОВАЛ — В ЭТОМ У НАС НЕТ СОМНЕНИЙ. ОДНАКО МЫ, КОММУНИСТЫ, ХОРОШО ЗНАЕМ, ЧТО ДЛЯ САМОУСПОКОЕННОСТИ И ПАССИВНОСТИ НЕТ МЕСТА... ВПЕРЕДИ ЕЩЕ ТРУДНАЯ И ДОЛГАЯ БОРЬБА».

Л. БРЕЖНЕВ.

ОТЧЕТНЫЙ ДОКЛАД ЦК КПСС XXIV СЪЕЗДУ
30 марта 1972 года.

Да, такая уж судьба выпала на долю нашему народу — покой нам только снится, как сказал поэт. Но что может быть прекраснее и увлекательнее этой судьбы: из боя в бой! Ведь каждый наш бой венчала победа, завоеванная в трудной, подчас очень даже трудной, но в конечном счете успешной борьбе. Трудные двадцатые годы, тревожные тридцатые, грозные сороковые, напряженные пятидесятые и шестидесятые. И, наконец, боевые семидесятые. «...И вся-то наша жизнь есть борьба, борьба», — как пели мы полвека назад на комсомольских собраниях.

ХОЧЕШЬ МИРА — БОРИСЬ ЗА НЕГО!

И величайшее завоевание, достигнутое нашим народом вместе с другими народами, избравшими социалистический образ жизни, плечом к плечу со всеми людьми доброй воли — это предотвращение новой мировой войны, зловещая тень которой нависла над нашей планетой в ту пору, когда все еще чувствовали себя сильными империалисты открыто заявляли о своих претензиях на мировое господство, бряцая ядерным оружием и грозясь «отбросить коммунизм», как выражался Даллес.

Свободолюбивые народы не вымаливали спасения у бога и не выпрашивали мира у воинствующих ядерных маньяков. Нет, они упорно и решительно боролись против них, сплачивая свои ряды перед лицом агрессоров, в особенности тогда, когда те затевали «локальные войны». И только теперь, когда империалисты на своем горьком опыте, в частности во Вьетнаме, убедились в том, что им не удастся повернуть вспять ход истории, перед человечеством открывается наконец более благоприятная перспектива. Доказано: мировой войны можно избежать, а ее очаги можно погасить.

Вместе с тем исторический опыт учит: миролюбивые народы ни в коем случае не должны ослаблять свою бдительность. Чтобы сохранить и упрочить перспективу мирного сосуществования, мы должны продолжать и усиливать борьбу против поджигателей войны. **Хочешь мира — борись за него!** Таков девиз сторонников мира.

Вот почему советские люди так горячо поддержали выдвинутую Всемирным Советом Мира на своей сессии в далекой чилийской столице Сантьяго мысль о созыве Всемирного конгресса миролюбивых сил.

Да, именно сейчас, когда достигнуты важные успехи в борьбе за мир и в условиях наметившейся разрядки все более широкие общественные круги выражают желание внести свой вклад в дело упрочения мира и безопасности, пришло время провести такой конгресс.

Пришло время собраться представителям всех течений человеческой мысли и всех движений, которым дорого дело мира, на каких бы идеологических позициях они ни стояли, и поговорить о том, как действовать дальше, чтобы сохранить и еще больше улучшить тот благоприятный для жизни людей политический климат, который начал наконец складываться на мировой арене в семидесятых годах.

Я пишу эти строки под свежим впечатлением только что закончившейся в Москве Международной консультативной встречи, всесторонне обсуждавшей и единодушно поддержавшей идею созыва Всемирного конгресса миролюбивых сил. Никогда еще на встрече подобного рода не собралось такое большое число посланцев самых различных по своему составу и по своим идеологическим платформам дви-

жений и организаций. Подумать только: уже в этой встрече, носившей сугубо предварительный характер, приняли участие представители 40 международных и 81 национальной организаций!

Сам состав встречи наглядно показал, как велик и глубок еще не тронутый потенциал общественных сил, готовых на нынешнем этапе объединить свои силы для участия в борьбе за укрепление мира и безопасности. Замечательно, в частности, что в Международной консультативной встрече приняли участие и представители ряда межгосударственных организаций, в том числе ООН, Генеральный секре-

Юрий ЖУКОВ

СРАЖЕНИЕ ЗА ЖИЗНЬ

таль которой Вальдхайм пожелал ее участником успеха.

С трибуны этого форума выступали представители ряда отделов секретариата и комитетов ООН, Лиги арабских государств, Организации солидарности народов Азии и Африки, Всемирной Федерации ассоциаций содействия Организации Объединенных Наций, целого ряда международных организаций профсоюзов, женских и молодежных движений, международных религиозных организаций, различного рода всемирных пацифистских объединений и их координирующих органов, международных институтов и фондов мира. Здесь были представлены самые разнообразные движения, стоящие на различных, подчас диаметрально противоположных идеологических позициях и тем не менее выражающих общее стремление добиться обща сохранения и упрочения мира.

КАК ЭТО НАЧИНАЛОСЬ

Слушая речи ораторов, я невольно вспоминал тревожную пору, когда зарождалось движение сторонников мира, которому суждено было стать великим движением современности. Только что окончилась вторая мировая война, нанеся страшный урон человечеству. Кончилась она победой над черными силами фашизма, и могло показаться, что этот урок пойдет впрок любому агрессору. Ан нет! Люди снова услышали хриплый вой поджигателей войны. И чем дальше, тем этот вой становился громче.

Уже в 1946 году злобный американский идеолог Дэвид Лоуренс призывал к войне против СССР. «Пусть это произойдет теперь», — писал он, — до того, как наше оружие покроется ржавчиной». (Этот проповедник крестового похода жил долго — он умер лишь на днях, в возрасте 84 лет, — но так ничему и не научился. В 1973 году он и его единомышленники писали и думали так же, как и в 1946-м.)

Лоуренс был не одинок. Целые батальоны и полки публицистов, философов, генералов, уловив звук камертона тогдашних дирижеров политики капиталистического Запада Черчилля и Трумэна, бросились в атаку с авторучками наперевес, стремясь побыстрее превратить послевоенный период в предвоенный. «Нужно укротить русских», — заявлял американский дипломат Эрл. — «Для этого нам необходимы ужасные виды оружия». «Вскоре бомбы начнут падать!» — пророчил конгрессмен Мундт. А тем временем в ти-

ши политических штабов западных держав уже выработывались далеко идущие стратегические планы, ради осуществления которых создавался пресловутый Атлантический союз.

И вдруг через две недели после подписания Атлантического пакта — 20 апреля 1949 года — Париж, зал Плейель. Первый Всемирный конгресс борцов за мир! Никогда не забуду, с каким великолепным мужеством прибывшие из 72 стран 1 784 делегата шли в первую контратаку против казавшихся всеильными полчищ поджигателей войны.

Мы собрались здесь не для того, чтобы просить мира у сторонников войны, а для того, чтобы навязать им мир, — сказал, открывая конгресс, великий французский ученый Фредерик Жолио-Кюри.

Сторонники войны взвыли. Их рупор — газета «Орор» тут же потребовала снять Жолио-Кюри с поста верховного комиссара по атомной энергии. Ну что ж, его тут же уволили. Но проиграли от этого лишь те, кто поз-

волил себе это: они обрекли себя на кару презрением. А выиграло движение борцов за мир, бессменным лидером которого Жолио-Кюри оставался до последнего дыхания.

СМЕЛОСТЬ И ЕЩЕ РАЗ СМЕЛОСТИ

И еще вспоминаются заключительные минуты этого незабываемого конгресса, когда поэт Арагон читал с его трибуны волнующий манифест, за который тогда все мы проголосовали единогласно: «Смелость и еще раз смелость в борьбе за мир! Мы сумели сплотиться. Мы сумели понять друг друга. Мы сумеем выиграть сражение за мир, то есть сражение за жизнь». Этот манифест звучал, как присяга на верность трудному, но благородному и жизненно важному делу борьбы за мир!

Да, от участников этой борьбы требовалась смелость и еще раз смелость. Смелость была нужна и знаменитому ученому Жолио-Кюри, чтобы наперекор казавшимся всеильными организаторам подготовки к новой войне поднимать многомиллионные массы на борьбу против них, и скромной юной француженке Раймонде Дьен, чтобы лечь на рельсы, преграждая путь эшелону с танками для Вьетнама.

Смелость нужна была сотням тысяч людей, которые в напряженнейшей обстановке начала пятидесятых годов, когда мир, по выражению Мориса Тореца, висел на волоске, собирали подписи под легендарным Стокгольмским воззванием о запрещении ядерного оружия, и докерам, которые отказывались грузить вооружение для войск, пытавшихся подавить борьбу алжирского народа за национальную независимость.

Смелость нужна была японским сторонникам мира, которые, не страшась яростных атак полиции, снова и снова прорывались к американским военным базам, требуя их ликвидации, и американским юношам, которые публично сжигали повестки о призыве в армию, отказываясь воевать в Индокитае.

Из малоприметных ручейков рождаются великие реки, из миллионов человеческих воле слагаются величайшие движения. С каждым годом, с каждым десятилетием в борьбу за мир вовлекались все более широкие народные массы. И если в сороковых годах сторонники войны еще тешили себя надеждами на то, что им удастся задушить наше движение, если тогда они объявляли его вне закона, вносили

имена сторонников мира в черные списки и даже далекому от политики французскому певцу Морису Шевалье запретили въезд в США только за то, что он подписал Стокгольмское воззвание, то уже в 60-х годах обстановка стала меняться.

МОСКВА, 1962

Московский конгресс сторонников мира 1962 года вошел в послевоенную историю народных движений как новая важная веха, — он был еще более широким и еще более представительным, нежели наш первый конгресс в зале Плейель и те, которые последовали за ним. Среди его участников было немало людей, стоявших на противоположных с нашим идеологическими позициях. В их числе были даже антикоммунисты, активно защищавшие капиталистический образ жизни. Но они уже поняли, что силой коммунизм не одолеть и что война в наш век была бы гибельна для капитализма. Значит, говорили они, нет иного выхода, кроме мирного сосуществования противостоящих социальных систем.

Советские люди, знающие цену и войне и миру, открыли тогда двери для всех, кто признал эту истину, и конгресс прошел с успехом. Есть что-то глубоко символичное в том, что само слово «мир» означает в русском языке два огромных, необычайно емких понятия. Мир, поясняет нам в своем «Толковом словаре» В. Даль, — это «лад, согласие, единодушие, приязнь, дружба, доброжелательство, тишина, покой, спокойствие». И в то же время мир — это «вселенная, земной шар, свет, все люди, весь свет, род человеческий».

Да, мир — это всеобщий лад и согласие, и это то, что нужно всему свету, всему человеческому роду!

Жизнь — хороший учитель, и она давно отучила нас от иллюзий. Мы не верим, что тигр когда-нибудь научится питаться травой, а идеологи империализма перестанут мечтать о мировом господстве. Но мы знаем, что даже в Пентагоне умеют вести подсчеты реального соотношения сил в мире, и не случайно после подписания парижского соглашения о прекращении войны во Вьетнаме мы услышали, как за океаном заговорили: «Больше не надо Вьетнамов!»

Международная консультативная встреча в Москве проходила в обстановке возросшей уверенности людей доброй воли в том, что в сложившейся ныне обстановке мир удастся сохранить и упрочить. С большим воодушевлением мы вновь и вновь перечисляем достигнутые успехи: прекращена война во Вьетнаме; немало сделано для смягчения международной напряженности в Европе — здесь все большее признание находит принцип нерушимости границ, сложившихся в итоге второй мировой войны, провозглашается отказ от использования силы и угрозы силой в межгосударственных отношениях, развивается движение за общеевропейскую безопасность и сотрудничество; произошла определенная нормализация советско-американских отношений, между СССР и США достигнута договоренность об ограничении стратегических ядерных вооружений; Генеральная Ассамблея ООН приняла резолюцию о неприменении силы в международных отношениях и о запрещении навечно применения ядерного оружия; принято решение о созыве Всемирной конференции по разоружению и создан комитет по подготовке этой конференции.

Однако, как подчеркивается в воззвании, с которым обратились участники Международной консультативной встречи ко всем тем, кто готов внести свой вклад в дело подготовки и проведения конгресса, достигнутых успехов все еще недостаточно для обеспечения прочного мира. Все еще остается опасность ядерного конфликта. Все еще сохраняются очаги войны, прежде всего на Ближнем Востоке, где израильские агрессоры продолжают удерживать захваченные ими арабские земли

(Окончание в следующем номере).

Ні ўдзень, ні ўначы не заціка
працоўнае жыццё ў Мінску
аэрапорце.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

БЛІСНЕ НА СОНЦЫ ПАВУЦІНКА...

Ваза была на дзіва ўрачыстай і пяшчотнай. На яе хацелася глядзець. Яна ўпрыгожвала вітрыну магазіна, і гэта, здаецца, разумелі нават рэчы, што стаялі побач. Фарфоравая прыгажуні патрэбна была прастора, і яны нібы адсунуліся ў бакі, не ў сілах сапернічаць з ёю. Мастак надаў сваёму твору незвычайна вытанчаную форму, знайшоў дасканалую кампазіцыю, надзяліў гарманічнай прастаю, распісаў залацістымі прожылкамі павуцінкамі і няяркай спакойнай фарбай.

Сорэмна прызнацца, але я крыху здзівілася, калі даведлася, што ваза «Юбілейная» выканана на Мінскім фарфоравым заводзе.

...Першыя фарфоравыя вырабы — «блакітныя як неба, бліскучыя як люстэрка, тонкія як папера, звонкія як музычны інструмент» — больш за трыццаць год назад нарадзіліся ў Кітаі. Цудоўныя загадкавыя рэчы хутка разыйшліся па свеце і цаніліся амаль гэтак жа дорага, як золата. Раскрыццё сакрэтаў, звязаных з вытворчасцю фарфору, каралася смерцю, і таму яго адкрывалі некалькі разоў у розныя эпохі зусім самастойна і нанова. Трагічна склаўся лёс і першаадкрывальніка фарфору ў Расіі Дзмітрыя Вінаградава, выдатнейшага хіміка XVIII стагоддзя. У час работы ён знаходзіўся пад аховай, не атрымліваў грошай за працу і памёр на 36-м годзе жыцця, і ледзь толькі паспеўшы адкрыць сакрэт фарфору. Заслуга Вінаградава яшчэ і ў тым, што яму належыць першая ў гісторыі керамікі навуковая манаграфія, дзе апісаны не толькі састаў фарфору, але і ўся тэхналогія, звязаная з яго атрыманнем.

Беларускім майстрам — керамістам, якія дваццаць год на-

зад зрабілі першыя ўзоры тады яшчэ не вельмі дасканалай прадукцыі, адкрываць сакрэтаў ужо не давалася. Але хіба проста была іх работа? У беларусаў жа ніколі раней не было свайго фарфору.

Знаёмства з яго нядоўгай гісторыяй на заводзе мне параілі пачаць з музея. Ён размясціўся ў адным пакоі, і на стэлажах яшчэ ёсць месца для будучых экспанатаў. А першымі ў музей трапілі белыя фаянсавыя гаршкі для кветак, бочачкі, выпадковыя адзіночныя вырабы, дробныя фарфоравыя скульптуры, якія не заўсёды мелі высокую мастацкую вартасць. На першых кроках Мінскаму дапамагалі Дулейскі і Дзмітраўскі фарфоравыя заводы, у якіх бларускія майстры часам проста капіравалі форму. Але так было нядоўга. Вось і яны, чайныя і кафеінныя сервізы, вазы, штофы для беларускіх нацыянальных напіткаў, што падабаюцца наведвальнікам і прадстаўнікам замежных гандлёвых фірмаў. Мінскі фарфоравы завод быў удзельнікам міжнародных выставак у Манрэалі і Осака, Плуўдзіве і Лейпцыгу. Восенню мінулага года экспанаты вярнуліся з Загрэба.

— Цяпер вам абавязкова трэба сустрэцца з нашым галоўным мастаком Валерыем Леантовічам, — атрымала я наступную парадку.

Шэсць год назад ён скончыў інстытут прыкладных мастацтваў і з таго часу працуе на заводзе ў Мінску. З 20 новых формаў, якія асвойваюцца штогод, палова прапанавана і выканана В. Леантовічам.

— Як ацэньваеце вы самі свае вырабы, Валерыі Аляксеевіч? Ці задавальняюць яны вас?

І ў адказ чую амаль спало-

хана: «Як можна быць задаволеным? Калі я супакоюся, значыць загіну як мастак. Нельходны пошук!»

І ён пастаянна шукае. Спраўднае характэрна яго сервізы «Павуцінка», «Сувеніры», «Гербы беларускіх гарадоў», «Кантрастны» і апошні, чорна-белы, быццам запаршаны празрыстым шэранем, для якога яшчэ не знойдзена назва, і ваза «Юбілейная».

— Форма «Юбілейнай» спраўды не зусім звычайная, і калі я паказаў яе на мастацкім савеце яшчэ без распісу, ваза выклікала некаторыя сумненні, — расказвае Валерыі Аляксеевіч. — А потым дапрацаваў, знайшоў удалы малюнак, і фарфор зайграў. Яна экспанавалася на многіх выстаўках і нават была скапіравана Ламаносаўскім фарфоравым заводам.

Так і кожны мастак тут: задуманы твор выконвае ўласнымі рукамі ад пачатку да канца. Робіць эскіз, выточвае мадэль, здымае форму, наносіць распіс, які потым жывапісцы паўтараюць на вырабах, што зацверджаны мастацкім саветам і ідуць у масавую вытворчасць.

— Адкуль прыходзяць да вас гэтыя дзівосныя вобразы? Дзе знаходзіце фарбы? — задаю пытанні адно за адным.

— Мастаку пастаянна патрэбна нейкае новае бачанне рэчаў. Асновы прыгажосці, і асабліва гэта датычыць керамікі, у самой рэчаіснасці, у прыродзе, яе багатай каляровай гаме, дынамічнасці. Неяк асабліва дабраторна ўздзейнічае на мяне беларуская прырода, спакойная, мяккая. А вобраз можна напаткаць нечакана. Памятаецца? «На ніцях белай павуціны прывозыць восень павуці...» Брыдзеш скрозь густыя лясныя зараснікі, і раптам блісне перад табой асветленая сонцам павуцінка, зазіхаецца, быццам тоенькая залатая нітка, а скрозь яе праглядае ружаватая ягада шыпшыны ці гронка брызгліны. Вось так і нарадзілася «Павуцінка».

А ў «Кантрастнага» сервіза другое паходжанне. Чырвоны, белы, чорны — колеры беларускага нацыянальнага касцюма. Кружачка ў танцы дзяўчаты, мільгаюць спадніцы. Чырвоны, белы, чорны зліваюцца ў адну яркую сакавітую гаму.

Валерыі Леантовіч не раз бываў у беларускіх вёсках, рабіў замалёўкі, слухаў расказы і глядзеў, глядзеў на ўсё тое, што створана рукамі ткачых, рэзчыкаў, ганчароў.

Што за прыцягальная сіла тоіцца для кераміста ў гліне? Можна, сакрэт у яе здольнасці да цудоўных пераўтварэнняў? Майстар бярэ ў рукі кавалек цёмна-шэрай з сіневатым адлівам масы, лепіць з яе сасуд, сушыць, ставіць у печ — і праз некалькі гадзін вымае адтуль светлую, моцную і звонкую вазачку. Шэрай фарбэй малюе на ёй узор, які пасля абпальвання становіцца глыбо-

Новы кафеінны сервіз Мінскага фарфаравага завода. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

кім, сакавітым, сінім. Мінскія майстры шырока прымяняюць падглазурны распіс фарфору саямі, дрэчы, спосаб вельмі характэрны для народнай керамікі.

Быццам дзіцячая пераводная карцінка наносіцца на белую глазураваную паверхню дэколь. У печы згарае тонкая плёнка, а на фарфоры застаецца яркі малюнак. Але ні дэколь, ні крыццё не могуць сапернічаць з пэндзлем у руцэ мастака або жывапісца.

«У размаляваных уручную прадметах заўсёды ёсць нешта невыказнае, — пісаў вялікі французскі ўзор паэндзля Франсуа Рэнуар, успамінаючы сваю работу ў майстэрні, дзе ён распісаў фарфоравы посуд. — Самы няздатны работнік знаходзіць спосаб выказаць у ім сябе. Няўкліодны ўзор паэндзля можа адкрыць яго затоеную мару». Ад наструю мастака, яго ўласнага густу і характару, «адчування рук» залежыць тое, якой атрымаецца рэч, як высока ацэняць яе спецыялісты.

У мастацкай майстэрні завода, акрамя В. Леантовіча, працуюць яшчэ чатыры мастакі — Валянцін Кірыленка, Леанід

Багданаў, Ганна Літвіненка, Аляксей Фядуць. Ужо працуючы на заводзе, жывапісец Літвіненка скончыла Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут, мае цікавыя работы. У кожнага з іх свая творчая манера: адзін любіць яркія сакавітыя фарбы, другому імплануюць мяккія, ажурныя ўзоры. І ні адзін мастак не забывае пра тое, што прадметы, якія ажурваюць чалавека, павінны выклікаць патрэбнасць бачыць іх, адчуваць, знаходзіць у іх эстэтычнае задавальненне.

Мінскі фарфоравы завод штогод выпускае тры мільёны вырабаў. Тры мільёны кубкаў, талерак, сподачкаў, чайнікаў, вазачак, сувеніраў. Але яны не могуць задаволіць попыт на іх.

Дваццаць пяць мільёнаў вырабаў у год — такая праектная магутнасць новага фарфаравага завода, будаўніцтва якога пачынаецца ў Добрушы. Першую прадукцыю ён павінен даць у бліжэйшыя некалькі год. Тым, хто пачне працаваць над стварэннем яе, будзе значна лягчэй: у беларускага фарфору ёсць ужо свае традыцыі, нацыянальныя рысы, шырокае прызнанне.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

Мастак В. КІРЫЛЕНКА і жывапісец Г. БАРЕЙКА адбіраюць узоры пасуды для прадстаўлення мастацкаму савету. Фота У. ЛУПЕЙКІ.

◆ хроніка культурнага жыцця ◆

ПРЭМ'ЕРА спектакля «Безыменная зорка» па п'есе вядомага румынскага драматурга Міхаіла Себасцяна адбылася ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры. Гледачы цёпла сустрэлі новую пастаноўку.

— Гэты спектакль, — расказвае рэжысёр-пастаноўшчык Таісія Белічэнка, — мы падрыхтавалі да тэатральнага фестывалю румынскай драматургіі, які будзе праводзіцца ў нашай краіне. «Безыменная зорка» прыцягвае вялікім маральным зарадам, тонкім разуменнем чалавечай душы, сучаснасцю.

Галоўныя ролі выконваюць артысты тэатра Аляксандр Гаманюк, Васіль Гусей, Зоя Малчанова, Альбіна Чарнякова.

ВЯЛІКАЯ папулярнасцю ў піянераў і школьнікаў Гродна

карыстаецца дзіцячы ансамбль танца «Мара», якім кіруе Е. Расудоўская.

У 1967 годзе ансамбль Гродзенскага дома піянераў прыняў удзел у Першым усеаюзным фестывалі дзіцячага мастацтва і стаў яго дыялантам. А нядаўна дзеці вярнуліся з паездкі ў Маскву, дзе яны выступалі са справядлівым канцэртнам на ВДНГ.

Дзіцячы ансамбль танца «Мара» даў пачаць і вялікае мастацтва многім сваім выпускнікам. Заканчвае Ленінградскае харэаграфічнае вучылішча Ігар Хахлоў, вучыцца ў Мінскім харэаграфічным вучылішчы Людміла Більдзя. Гена Баламут і Гена Савішчык скончылі Гродзенскае музычнае вучылішча, а на змену ім туды па-

ступілі Лена Кокіс і Таня Велічковіч.

АРТЫСТЫ эстрады Томскай філармоніі былі гасцямі барысайчан. Перад жыхарамі горада на Бярэзіне яны выступалі з вялікай канцэртнай праграмай «На сібірскіх шыроках», у якой прынялі ўдзел спевакі, музыканты, дэкламатары, а таксама вакальна-інструментальны ансамбль «Спяваючыя струны».

ФАНТАЗІЯ, маляўнічасць, народнасць і праўдзівасць — галоўныя рысы работ юных мастакоў і майстроў-прыкладнікаў Гомельшчыны. Экспазіцыя іх твораў, якая разгорнута была ў выставачнай зале абласной арганізацыі Саюза мастакоў БССР, уключала жывапіс, ма-

люнак, кераміку, чаканку, разьбу па дрэве, аплікацыю, вышыўку, ткацтва і вязанне.

Цікавыя па задуме і вырашэнню работы Лены Волкавай з Рэчыцкай СШ № 8, Андрэя Амялішкі з Гомельскага палаца піянераў, Вольгі Русанавай з Рудзійскай СШ і Сашы Ільюшчанкі з Патапайскай СШ Буда-Кашалёўскага раёна, Людзі Лях з Парыцкага дома піянераў і іншыя.

На выстаўцы былі паказаны таксама ўзоры беларускага нацыянальнага арнаменту.

У **ЦЭНТРАЛЬНЫМ** доме Савецкай Арміі ў Маскве адбыўся вечар, прысвечаны 70-годдзю слаўнага сына беларускага народа генерала Л. Даватара.

З успамінамі пра вядомага палкаводца выступілі старшыня ваенна-гістарычнай секцыі ваенна-навуковага таварыства пры ЦДСА генерал-маёр Ф. Смахатвораў, былы намеснік камандзіра 2-га гвардзейскага кавалерыйскага корпуса гвардыі палкоўнік у адстаўцы Т. Талакольнікаў, былы камандзір 27-га кавалерыйскага палка палкоўнік у адстаўцы А. Ласоўскі, былы выкладчык Ваеннай акадэміі імя Фрунзе, дзе вучыўся Леў Міхайлавіч, генерал-лейтэнант Е. Леашэня і іншыя.

На вечары прысутнічалі дачка і ўдава генерала Даватара Маргарыта Львоўна і Алена Лайрэнцьеўна.

У час школьных канікул у Беларусі адбыўся традыцыйны Тыздзень дзіцячай і юнацкай кнігі. НА ЗДЫМКУ: у школе № 30 Беларускай сталіцы.

МОДА НА ГАСТРОЛЯХ

Мы часта пакідаем Мінск і накіроўваемся ў розныя канцы рэспублікі. Мы — гэта група работнікаў Мінскага дома мадэлей. Нашы паказы мадэлей адзення праводзяцца каля 200 разоў у год. Гэта і сеансы ў дэманстрацыйнай зале дома мадэлей, і выезды ў гарады і вёскі Беларусі, і выстаўкі-продажы ў магазінах.

Сёння наш шлях ляжыць у сяло Цімкавічы, што каля Капыля, да нашых сяброў — рабочых падшэфнага саўгаса. Мы едем, каб раскажаць аб сваёй рабоце, паказаць новыя мадэлі адзення. Мода, якую мы прапануем, не з'яўляецца вычарным адхіленнем ад нормы, бо наша мэта — дабіцца таго, каб вонкавы выгляд чалавека адлюстроўваў яго багаты ўнутраны свет.

Адзін паказ мы правялі для дарослага насельніцтва, другі — для старшакласнікаў Цімкавіцкай школы. Паказалі 60 мадэлей маладзёжнага, жаночага,

мужчынскага адзення рознага прызначэння. Гэта толькі невялікая частка тых узораў, якія штогод выпускае дом мадэлей.

Больш за 1 200 вырабаў-эталонаў ствараюць спецыялісты для шаснаццаці швейных фабрык Беларусі. Наша рэспубліка пакуль што адзіная ў Саюзе, дзе мадэліраванне цэнтралізавана ў доме мадэлей. Гэты метад работы вызваляе лабараторыі швейных фабрык ад самаутвараючага стварэння фасонаў.

Для больш паспяховай работы за кожнай фабрыкай замацавана брыгада — мастак-мадэльер, канструктар і тэхналаг. Мастак яшчэ ў эскізах узгадняе з тэхнічным саветам фабрыкі магчымасці і асаблівасці вытворчасці кожнай мадэлі. Для вывучэння гэтага прагрэсіўнага метаду работы нядаўна да нас прыязджалі кіраўнікі і галоўныя спецыялісты ўсіх дамоў мадэлей краіны.

Стварэнне ўзораў сучаснага, зручнага, прыгожага і эканамічна-

нага ў вытворчасці адзення — галоўная задача Мінскага дома мадэлей. Але не меншае значэнне надаецца прапагандзе новай моды і выхаванню культуры адзення. Гэтай мэце служыць не толькі нашы паказы, лекцыі, гутаркі, выезды, але і ўдзел дома мадэлей у міжнародных кірмашах і выстаўках са спецыяльнымі калекцыямі адзення, з далейшым паказам гэтых калекцый насельніцтву. Велізарная цікавасць да дэманстрацый выставачных калекцый. А такія экзамены, як выступленні на Сусветнай выстаўцы «ЭКСПО-70» у Японіі, на Загрэбскім кірмашы ў Югаславіі, на Плоўдзійскім кірмашы ў Балгарыі або на Міжнародным фестывалі моды, былі вытрыманы з гонарам.

Аб усім гэтым мы расказалі сваім цімкавіцкім сябрам.

В. КАПУСЦІНСКАЯ,
мастак-мастацтвазнаўца Мінскага дома мадэлей.

ВЕЧНАЯ ПРЫГАЖОСЦЬ ІМГНЕННЯ

Упершыню выстаўка мастацкай фатаграфіі адбылася ў Слуцку. Фотаапараты і прафесіяналы раёна прадставілі на яе звыш 60 работ.

...Маці беражліва трымае ў спрацаваных руках гімнасцёрку сына. У вачах стаяць усё яшчэ нявыплаканыя слёзы, і жанчына нібы бачыць праз іх, якім быў яе сын, пахаваны дзесяць кіламетраў ад чужога зямлі ў пераможным сорак пяці год.

...Бясконцы ланцужок наведвальнікаў маўкліва рухаецца па сходнях Кургана Славы. Людзі аддаюць даніну павагі і памяці героям, што загінулі ў барацьбе з фашызмам.

...Прыгожы хлопец сшыоў з рыштаванняў новабудулі Слуцкага цукровага завода. З усмешкай прывітаўся і прадставіўся — Мікалай Су-

чок. Такім перадаў нам яго вобраз аб'ектыў фотаапарата.

...Канопаты хлапчук імчыць па вясковай вуліцы. На ім капялюш, якім, здаецца, вычарпаны і перамераны ўсе лужыны. Задзірлівы хлапец шчаслівы ад сонца, ад волнаснаці, дзяцінства.

...Сівы-сівы дзядуля паглядае мудра, крыху стомлена. Звыш 80 гадоў за плячыма Андрэя Барысаўца — жыхара вёскі Паўлаўка Слуцкага раёна. Колькі дрэў пасадзіў ён, колькі вырасіў збожжа!

Кожная фотаработа нібы навела. Чалавечы лёс пераказаны па-мастацку лаканічна і надзвычай поўна.

Фотамайстры экспануюць работы розных жанраў на хвалюючыя іх тэмы. Жыццё сучаснага сяла адлюстравана на здымках А. Роўбы. Асаб-

ліва ўдаўся яму «Чапаёнак». Б. Чэсалаў выканаў цудоўны партрэт «Ну, пачакай!». Творчы пошук, імкненне знайсці ў будзённым прыгожае — характэрныя рысы аўтара.

Сярод работ В. Алешкі найбольш цікавыя «Грацыі», «Зямное прыцягненне», «Адуванчык», «Такая ўжо сёлета зіма». Тэма большасці здымкаў — прырода роднага краю, непаўторныя куточки Беларусі.

Аўтар гэтай інфармацыі прапанаваў для выстаўкі шэраг пейзажаў, жанравых і партрэтных фатаграфій, зробленых у шматлікіх паездках па роднай Беларусі, на прасторы неабсяжнай Радзімы.

В. ДУБІНКА,
НА ЗДЫМКАХ: В. Алешка «Грацыі»; В. Дубінка «Дзядуля».

ЗАГАДКАВЫЯ МАНЕТЫ

Манеты скарб першай паловы XIX стагоддзя, адкрыты пры будаўнічых работах у Рагачове, выклікаў у вучоных значна большую цікавасць, чым многія грашовыя пахаванні тысячагадовай даўнасці. Знаходка, прысланая ў нумізматычны кабінет Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта краязнаўцам Аляксандрам Рыкуновым, не мае якіх-небудзь нават аддаленых аналогій. Гэта ўстаноўлена ў ходзе яе папярэдняга вывучэння дацэнтам Валянцінам Рабцэвічам.

Для таго, каб зразумець выключнасць рагачоўскага скарбу, трэба нагадаць аб некаторых гістарычных падзеях. З лістапада 1830 года па кастрычнік 1831 года Царства Польскае, якое ўваходзіла ў састаў Расійскай імперыі, было ахоплена паўстаннем супраць нацыянальнага і сацыяльнага прыгнёту царызму. Левае крыло паўстанцаў, якое свята ўшаноўвала памяць дзекабрыстаў, абвясціла лозунг рэвалюцыйнага брацтва рускага і польскага народаў «За нашу і вашу свабоду!». Падзеі ў Польшчы знайшлі водгук за яе межамі, у прыватнасці ў выступленнях народных мас Літвы, Беларусі і Украіны.

Менавіта ў такіх умовах у 1831 годзе паўстанцы ў Варшаве пачалі чаканку новых грошай, якія мелі не столькі эканамічны, колькі палітычны сэнс. На правым баку манет двухгаловы царскі арол быў заменены гербам Рэчы Паспалітай.

Адразу ж пасля падаўлення паўстання гэтыя грошы, якія фігуравалі ў дакументах царскіх улад пад назвай «мяцежных», пачалі здымацца з абарачэння. Цяпер яны толькі зрэдку выяўляюцца ў выглядзе адзінкавых экзэмпляраў і сталі нумізматычнай рэдкасцю. У рагачоўскім жа скарбе некалькі соцень манет! Сярод іх адзін з сямі наміналаў «мяцежных» манет — дзесяціграшовік. Высветлілася, што рагачоўскія «двайнікі», у адрозненне ад варшаўскіх, чаканены не ў серабры, а ў медзі. Аналіз іх штэмпеляў паказваў: усё яны падобныя. Гэтыя «грошы», магчыма, з'яўляюцца прадукцыяй мясцовай вытворчасці.

С. РАТГАУЗ.

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

Плошча Перамогі ў Мінску, помнік беларускім падпольшчыкам і партызанам, што загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны, сталі адным з сімвалаў нашай сталіцы. І менавіта яго выбралі стваральнікі паштовай мініяцюры ў Манакі, калі выпускалі марку ў гонар 34 Міжнароднага аўтаралі Мінск — Мантэ-Карлз. На мініяцюры адлюстравана траса аўтаралі Мінск, месца старту, абазначаны пазарэмай плошчы Перамогі.

У 1969 годзе французскае паштовае ведамства па просьбе ветэранаў палка «Нармандыя — Нёман» выпусціла паштовы знак, прысвечаны баявой дружбе савецкіх і французскіх лётчыкаў. На марцы паказаны савецкія баявыя самалёты з французскімі апазнавальнымі знакамі, на пярэднім плане французскі лётчык паціскае руку савецкаму авіятэхніку, які падрыхтаваў самалёт да баявога палёту. Вакол малюнка — назвы гарадоў і месца, у вызваленні якіх прымаў удзел праслаўлены авіяполк. Сярод іх — этапы баявога шляху «Нар-

мандыя — Нёман» па беларускай зямлі — «1944: Віцебск — Бярэзіна — Мінск». У распрацоўцы эскіза маркі прымаў удзел ветэраны палка «Нармандыя — Нёман». З архіва палка і быў узят здымак ваенных год, які лёгка аснова кампазіцыі.

Маркі, выпушчаныя ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы і ў Польшчы, расказваюць пра нафтаправод «Дружба». У цэнтры трасы — Мазыр, старажытны беларускі горад, які ў апошні час набыў шырокую вядомасць як цэнтр нафтахімічнай і нафтаздабываючай прамысловасці Палесся.

Л. КОЛАСАУ.

У Мінску завяршыўся заключны тур чэмпіянату СССР па баскетболу сярод мужчынскіх каманд вышэйшай лігі. Мінчанам і гасцям сталіцы Беларусі прадставілася магчымасць убачыць сустрэчы дзесяці лепшых каманд краіны. Сёлетні чэмпіянат краіны вызначаўся асаблівай вострыняй. Залаты медаль заваявалі армейцы Масквы. Спартакаўцы Ленінграда на другім месцы. Бронза дасталася баскетбалістам каўнаскага «Жальгірыса». Студэнтаў Мінска, што занялі перадапошніе месца, чакаюць пераходныя сустрэчы з камандай, якая заняла другое месца ў першынстве краіны па першай групе класа «А».

Сустрэкаюцца каманды радзінскага інстытута (Мінск) і «Аўтамабіліст» (Варшывлаўград).

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі

Зак. № 413.